

Вопишина К.В.

Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ НЕВИКОНАННЯ РІШЕННЯ СУДУ

На сьогоднішній час актуальність проблеми невиконання рішення суду пов'язана з тим, що все більш поширюються випадки некоректного ставлення фізичних та посадових осіб до рішень, які були винесені судом. Саме тому ціллі дослідження є вивчення соціальної сутності невиконання рішення суду.

Соціальне - це сукупність будь-яких властивостей і особливостей суспільних відносин, які формуються індивідами або спільнотами в процесі спільної діяльності, за конкретних умов і проявляються в їхньому ставленні один до одного, до свого становища в суспільстві, до явищ і процесів суспільного життя. (В.А. Ядов Соціологічне дослідження: методологія, програма, заходи)

Соціальна сутність злочину полягає у тому, що поведінка одного або декількох індивідів підпадає під вплив іншого індивіда (групи індивідів) безпосередньо чи опосередковано, чим наносить йому (їм) певну шкоду. Соціальна сутність злочину має місце в його суспільній небезпечності, яка є обов'язковою ознакою злочину. Злочин є вчинком людини. Саме тому йому притаманні усі ті об'єктивні та суб'єктивні властивості, які характеризують будь-яку людську поведінку: фізичні властивості - той чи інший рух тіла або утримання від нього, використання фізичних, хімічних, біологічних та інших закономірностей навколишнього світу; психологічні властивості - прояви свідомості і волі, мотивація поведінки, її цілеспрямованість.

Суспільна небезпечність полягає в тому, що діяння або заподіює шкоду (збитки) відносинам, що охороняються кримінальним законом, або містить в собі реальну можливість заподіяння шкоди. Це об'єктивна властивість злочину, реальне порушення відносин, що склалися в суспільстві. Ю. В. Александров Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник.)

Говорячи про соціальну сутність такого злочину, як невиконання рішення суду, слід відмітити, що відповідно до ч. 5 ст. 124 Конституції України судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території держави. Виконання судового рішення сприяє втіленню законів у життя та зміцненню їх авторитету. Рішення суду охороняє права, свободи та законні інтереси громадян, а також є завершальною стадією судового провадження. На жаль, практика свідчить, що існуюча система виконання судових рішень, що набрали законної сили, не відповідає потребам часу і часто є малоефективною, а іноді і взагалі недієвою.

Соціальна сутність невиконання рішення суду, яка виражається в його соціальній небезпечності, має декілька сторін:

1. Страждають особи, які в разі невиконання рішення суду не можуть отримати заборгованостей, які винен їм боржник.

2. Збільшується кількість некваліфікованих, або не розуміючих своїх обов'язків посадових осіб, які мають впливати на виконання судового рішення.

3. Неефективність роботи виконавчих служб призводить до втрати поваги та довіри до судової влади.

Державні виконавці повинні не забороненими законодавством способами виконувати рішення суду, що набрало законної сили, у чітко встановлений Законом України «Про виконавче провадження» строк, незважаючи на зазначені обставини. Судовий захист, як і діяльність суду, не може вважатися дієвим, якщо судові рішення не виконуються або виконуються неналежним чином і без контролю суду за їх виконанням.

Закони, які регулюють виконання рішення суду є Конституція України, Кримінальний Кодекс, Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження», Закон України «Про державну службу» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)».

За останні 2 роки питанню невиконання рішення суду було присвячено багато уваги, що вказує на соціальну значимість цього питання. Часті випадки невиконання судових рішень призвели до того, що законодавець вносить зміни, пов'язані в відповідальністю за такі злочини та за процедурою виконання в цілому.

Кримінальна відповідальність за умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкодження їх виконанню, передбачена статтею 382 Кримінального кодексу України, та карається штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до трьох років. Слід зазначити, що після внесення змін до Кримінального кодексу України Законом України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010р., кримінальну відповідальність, передбачену ст. 382 КК України, можуть нести не лише посадові особи, як було раніше, але й фізичні особи - за невиконання рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії.

Таким чином питання соціальної сутності невиконання рішення суду повинно регулюватись на найвищому державному рівні, проводити відповідні реформи в судовій системі та в системі виконання, оскільки суд є єдиним державним органом, який своїм рішенням, постановою, ухвалою тощо може вирішити долю громадянина. Не дивлячись на ті зміни, які були проведені за останні 2 роки, чітко видно прогалини в праві. Однією з прогалин є те що, відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» строк виконання рішення суду є чітко визначеним, але як свідчить практика, державний виконавець не може виконати рішення суду за конкретний період, а виконання рішень може тягнутись не один місяць. Тому можна посилатися на роз'яснення КСУ, в якому вказано, що суд за заявою сторін процесу, по якому вже було винесено рішення, зобов'язан звернутися та проконтролювати роботу виконавчої служби та дізнатися на якій стадії знаходиться виконання судового рішення, яке є загальнообов'язковим відповідно до Конституції України по всій її території. Даний обов'язок є частиною соціального захисту особи, на користь якої було прийнято рішення суду та яке не було виконане. Інше питання - чи здійснює суд цей обов'язок?

Дослідження соціальної сутності невиконання рішення суду має привести до вдосконалення законодавства, яке регулює даний інститут та допоможе викреслити прогалини у праві.